

Dato: 03.05.18

Henriette Haase Fischer

Mail: henrhc@rm.dk

Lokaltlf.: +45 2031 0816

Forebyggelse af utilsigtede medicinhændelser via brug af medicinposer

– En evaluering af medicinposens funktion, effekt og anvendelighed i
Hospitalsenhed Vest

ERFARINGER FRA PILOTPROJEKT

Indhold

1. Resume.....	3
2. Distribution af medicinposer.....	3
Metodekrav.....	3
Fordeling.....	3
Indsamling af mailadresser.....	4
Oplysning om medicinposen.....	4
3. Evalueringsredskaber og design.....	4
Indsamling af data.....	4
Spørgeskemaet.....	5
Kvalitative interviews.....	5
4. Resultater.....	5
Distribution af medicinposer.....	5
Samtykkeerklæringer.....	7
Kvalitative data.....	7
5. Konklusion.....	11

1. Resume

Hospitalsenhed Vest (HEV) har med hjælp fra Trygfonden fået midler til at færdigudvikle, teste og evaluere Medicinposen. Medicinposen er en designoptimering af den engelske Green Medicine Bag (2010), der har vist positiv effekt blandt andet i forhold til at forbedre patientsikkerheden, forebygge medicineringsfejl samt spare tid og penge i sundhedsvæsenet.

Denne rapport præsenterer alene resultater fra det pilotprojekt, der er gået forud for evalueringen af medicinposen. Formålet med pilotprojektet er, at afprøve forskellige distributions- og evalueringsmetoder, således at de bedst egnede metoder benyttes til evalueringen.

2. Distribution af medicinposer

Metodekrav

Der blev afprøvet forskellige metoder hvor borgere hhv.:

- a) selv tager en pose uden det involverer personale
- b) får overleveret en pose af personale
- c) får en medicinpose via apoteket
- d) får en medicinpose via egen læge
- e) får en medicinpose via sygehuset

Fordeling

De 5000 medicinposer blev fordeles på følgende 10 destinationer:

1. Holstebro sygehus, selvbetjening fra hovedindgang, 1000 stk.
2. Holstebro sygehus, via personale fra afdeling M2, 300 stk.
3. Herning sygehus, selvbetjening fra hovedindgang, 1000 stk.
4. Herning sygehus, via personale fra onkologisk afdeling, 300 stk.
5. Holstebro Løve apotek, via personale, 500 stk.
6. Herning Løve apotek, selvbetjening, 500 stk.
7. Ringkøbing Løve apotek, via personale, 500 stk.
8. Lægepraksis i Struer, via personale, 500 stk.

Et apotek og en lægepraksis meldte fra i sidste øjeblik grundet travlhed.

Indsamling af mailadresser

Ved udlevering af medicinposen var personalet informeret om, at alle borgere skulle oplyse mailadresse og herved give samtykke til, at HEV kontakter dem for at spørge ind til deres oplevelser med medicinposen.

Ved selvbetjeningsstederne fremgik det tydeligt, at borgerne måtte tage en pose til eget forbrug, såfremt man oplyste mailadresse og samtykker til at deltage i en evaluering heraf.

Oplysning om medicinposen

Et kort skriv om medicinposen blev udleveret sammen med medicinposen. Heri fremgik det hvad formålet med posen er, hvem der står bag projektet (HEV og Trygfonden), at det er et pilotprojekt og at de *kan* blive kontaktet vedr. deres erfaringer med medicinposen.

3. Evalueringsredskaber og design

Under pilotprojektet blev et spørgeskema testet. Dels i forhold til distribution af spørgeskemaer via mail og indsamling af data elektronisk via REDCap, dels i forhold til spørgeskemaets form, indhold og brugbare data.

Derudover er udvalgte personer blevet interviewet i forhold til distribution af medicinposen, posens funktion, anvendelighed, design mv.

Indsamling af data

Ved udlevering af medicinposen var hensigten, at personalet skulle bede borgeren om at angive deres mailadresse og skrive under på, at de gerne må kontaktes til en evaluering. Ved selvbetjeningsstederne blev borgerne ligeledes anmodet om dette på en poster samt det bord medicinposerne lå på. De afgivne samtykkeerklæringer med e-mail adresser blev indsamlet efterfølgende og borgernes mailadresser indtastet i REDCap.

Spørgeskemaet blev sendt ud med mail via REDCap, hvor der i mailen var angivet et individuelt link. Herved kunne systemet registrere hvilke mailadressemodtagere der havde besvaret skemaet helt eller delvist, samt sende en automatisk rykker til mailadressen efter hhv. 5 og 10 dage. REDCap gemmer alle besvarelser uden den identificerbare mailadresse og besvarelserne er herved helt anonyme. Data blev overført til IBM SPSS version 21.0 og friteksterne inddraget som kvalitative data.

Spørgeskemaet

Spørgeskemaet indeholder følgende dimensioner:

- Baggrundsoplysninger (køn, alder, kommune, antal daglige medicinpræparater)
- Medicinposens udlevering (hvilken af de 10 steder er posen anskaffet fra og holdninger/erfaringer hermed)
- Medicinposen i hjemmet
- Har borger været indlagt i perioden siden medicinposens udlevering, hvis ja stilles nedenstående spørgsmål, hvis nej springes de over
- Medicinposen under indlæggelse (evalueringen af medicinposen Jf. spørgeskemaundersøgelsen)
- Telefonnummer hvis man må blive kontaktet telefonisk for yderligere dialog om medicinposen
- Fritekst med mulighed for ideer til ændringer af posen eller distributionsmetoden

Kvalitative interviews

For at få et mere nuanceret billede af medicinposens funktion og anvendelighed, samt eventuelle forslag til ændringer i designet, foretages en række interviews. Følgende persongrupper vil indgå:

- sundhedspersonale, der har mødt borgere som har medbragt deres medicinpose under indlæggelse
- sundhedspersonale, der har udleveret medicinposen
- apotekerne, der har oplevet medicinposen blive distribueret
- lægesekretærer, der har udleveret medicinposen
- borgere der har testet medicinposen hjemme
- borgere, der har haft medicinposen med ind på hospitalet

4. Resultater

Distribution af medicinposer

Uddelingen af medicinposer i uge 9 og 10 forløb fint. Men det var rigtig godt, at de forskellige måder at uddele poserne på blev testet. Flere forhold overraskede og har medført, at der til selve evalueringen vil blive ændret på, hvem der skal uddele medicinposer. Erfaringerne bygger på de individuelle interviews (Jf. foregående afsnit) og data registreret i forhold til antal udleverede medicinposer og samtykkeerklæringer ved hver enkelt distributionssted.

Sammenfattende er erfaringerne, at:

- Hvis medicinposerne ikke gives personligt til borgerne (eller på anden måde oplyses om den – se senere), med en forklaring på hvad det drejer sig om, så er borgerne mere tilbøjelige til ikke at tage en medicinpose af sig selv. En poster er ikke tilstrækkelig. Særligt de ældre borgere kigger genert på plakaten og går videre uden at tage en pose.
- Hvis der ikke anmodes om en underskrift på samtykkeerklæringen, som tilfældet ved selvbetjening, så bliver den ikke udfyldt i samme grad, som hvis der opfordres til det personligt ved udleveringen.
- Det er vigtigt at være opmærksom på, at uddelingen af poser ikke falder oveni andre tiltag eller ændringer, da der hermed skal konkurreres om tiden. Det kan være andre projekter, nye tiltag, ferie, periode med influenza eller lign.
- Det tager tid for personalet, at give borgerne en forklaring på posen og anmode om samtykke. Det kræver derfor, at personalet kan og vil bidrage med denne tid i de uger uddelingen af medicinposer foregår.
- For såvel apotekerne som de praktiserende læger er det vigtigt at være opmærksom på, at de er profitvirksomheder. De fleste valgte at lave selvbetjening, da de ikke ville afse tid i ekspeditionen til, at fortælle kunderne om posen. Kun Holstebro Løveapotek valgte aktivt at gøre en indsats for borgernes skyld, da de kunne se det forebyggelsespotentialer poserne har. Omvendt var flere apoteker vrede over ikke at have haft muligheden for, at dele medicinposer ud, da de var nødt til at henvise trofaste kunder til konkurrerende apoteker. Så det er nødvendigt med en dialog forud for en eventuel gentagelse af uddelingen via apotekerne. Det skal overvejes, om apotekerne skal indvilge i at bruge den tid det tager, at uddele poserne personligt og bede om samtykke, for at få lov til at uddele poser i efteråret 2018.
- Holstebro Løveapotek og Onkologisk afdeling havde den højeste andel samtykkeerklæringer indsamlet i forhold til antal uddelte poser (hhv. 41,6 % og 30,7 %). Ringkøbing og Herning Løveapotek havde den laveste andel (hhv. 1,8 % og 9,3 %)
- Der blev generelt ikke delt lige så mange poser ud, som der var planlagt. Kun halvdelen af de 5000 medicinposer blev delt ud.
- Det har en markant betydning, at medierne fortæller om medicinposen. Der var klart større interesse for posen i Herning, hvor Herning Folkeblad havde skrevet en artikel og meddelte, hvor poserne kunne skaffes.

Distributionssted	Antal tildelte poser	Poser retur	Poser uddelt	Andel uddelt af forventet (%)
Struer Lægeklinik	500	452	48	9,6
Holstebro Løveapotek	500	322	178	35,6
Herning Løveapotek	500	200	300	60,0
Ringkøbing Løveapotek	500	121	379	75,8
Onkologisk afdeling	300	30	270	90,0
M2 afdeling	300	290	10	3,3
Herning selvbetjening	1000	420	580	58,0
Holstebro selvbetjening	1000	720	280	28,0
I alt	4600	2555	2045	44,5

Samtykkeerklæringer

I alt 370 samtykkeerklæringer blev indsamlet. Heraf var 24 ugyldige og 23 havde oplyst postadresse eller telefonnummer i stedet for mailadresse. Ved udsendelse af spørgeskemaer via mail måtte yderligere 50 udgå, enten som følge af dødsfald eller fordi det ikke var muligt, at tyde den korrekte mailadresse. Dette skal ændres til næste omgang, hvor der skal fortrykkes rum til hvert enkelt bogstav i mailadressen og anmodes om, at den skrives med tydelige blokbogstaver.

I alt 294 mails blev sendt ud uden at komme tilbage med fejlmelding på adressen. Heraf indkom i alt 199 besvarelser, svarende til en svarprocent på 67,2 %. Hver borger modtog automatisk 2 rykkere efter hhv. 5 og 10 dage ved manglende besvarelse.

Der blev desuden sendt 14 spørgeskemaer ud med posten til borgere, der ikke havde mailadresser. Dette gøres (formentlig) kun i pilotprojektet, for at sikre, at denne gruppe af borgere også høres. De kan tilhøre en særlig gruppe af ældre eller særligt sårbare borgere, som også bør høres. Derudover er 10 borgere blevet ringet op og interviewet om medicinposen. Interviewguiden var delvis åben og indeholdt spørgsmål, som blandt andet var kommet frem i de allerede indkomne spørgeskemabesvarelser, og hvor der var behov for en nuancering og uddybning af konkrete forhold.

Kvalitative data

Mange respondenter valgte at skrive i de åbne kommentarfelder i spørgeskemaet. Dette er glædeligt, da der er behov for indsigt i borgernes refleksioner over medicinposens form og farve, så eventuelle ændringer kan komme med inden produktionen af de næste poser.

I forhold til borgernes oplevelser med medicinposens funktion, er der 6 punkter der går igen:

Farven på posen:

Den hvide farve som er Medicinposens grundfarve bliver i flere kommentarer kritiseret. Mange mener, at den hvide farve er en meget upraktisk farve primær fordi, at posen hurtigt kommer til at se beskidt ud. En borger kommenter: *"En anden farve. Den hvide bliver hurtigt beskidt og ser ikke præsentabel ud særlig længe"*.

Snorene i Medicinposen er udført i et glat og hvidt materiale, hvilket borgerne ser både som en fordel og en ulempe. Eks. skriver en borger: *"Røde snore i stedet for hvide. Det ville være smart og knap så sart."* En anden borger skriver: *"Godt at snoren er glat, så gigt fingre kan bruge den."*

Størrelsen:

Der er i de indgivne kommentarer forskellige meninger om størrelsen, men samlet for kommentarerne er det, at borgerne ønsker muligheden for at vælge en Medicinpose der passer til deres medicinforbrug. En borger skriver: *"Evt. kan den købes i 3 forskellige størrelser. Gerne et nummer større end den jeg har fået udleveret, da injektioner fylder ret meget i kassen/posen."*

Der ses en ligelig fordeling mellem borgere der skriver: *"Er for stor til mit behov"* og borgere der skriver: *"Størrelsen er for lille, kan ikke have alt deri"*. En del af de borgere, der synes at Medicinposen er for lille giver som begrundelse, at medicinen fylder meget når det skal være i original emballage. Eks. skriver en borger: *"Og som jeg forstår skal man opbevare/have med på hospital, AL MEDICIN i ORIGINAL EMBALLAGE.. DET KAN IKKE VÆRE I MIN POSE/KURV, (der skal nok 2 poser til), da al emballage fylder mere end dobbelt så meget som medicin, ellers kan jeg lige knibe det ned i 1 pose/kurv."* Enkelte borgere ønsker en mindre pose til medicin, der skal opbevares på køl: *"En køleskabsvenlig størrelse til køle medicin"*.

Til gengæld reagerer personalet i kommunerne og på sygehuset enstemmigt med, at medicinposen er alt for lille. De oplever borgere, som kommer med plastikkasser og sorte sække med medicin og derfor ikke kan forestille sig, hvordan medicinen skal kunne være i en enkelt medicinpose.

Opdeling af posen:

Mange af borgerne efterspørger en opdeling så der kommer mindre rum i Medicinposen. En borger ønsker sig: *"Måske en skillevæg mellem medicin og vitaminer"*, mens andre borgere har en positiv oplevelse med at: *"... jeg har fået delt op i posen så det passer med morgen, middag, aften samt nat."*

Mere fast materiale:

Flere borgere har indsendt kommentarer omkring kassen i Medicinposen. Alle kommentarerne giver udtryk for, at borgerne ønsker en mere robust kasse. Eks skriver en borger: *"Tænker kassen i posen kan blive mere stabil, så har man en god funktionel pose"*, en anden borger skriver: *"Mere robust bund"*, mens en tredje borger ønsker sig at: *"posen skal være med faste sider"*.

Indbygget lomme:

Enkelte borgere efterspørger en lomme i Medicinposen hvor man kan lægge sine recepter og receptoversigt i.

Navneskilt/mærkat:

Brugerne af Medicinposen efterspørger også muligheden for at skrive navn på posen: *"Felt til at skrive navn eller at kunne klistre et navneskilt på"*. Dette angiver personalet på sygehuset som den største mangel ved posen. *"Det er vigtigt, at vi ikke kommer til at få utilsigtede hændelser fordi vi bytter rundt på medicinposerne"*.

Af andre positive tilbagemeldinger er det gennemgående at Medicinposen medvirker til, at det bliver nemmere i hverdagen. *"Da vi i hustanden er 2 personer som får medicin er det med medicinposen nemt at holde det adskilt"*. En anden borger føler sig mere sikker når hendes medicin er pakket væk i Medicinposen: *"... Altså jeg frygter ikke at fx min mand kommer til at tage en af mine stærke smertestillende når det er pakket væk separat"*.

En borger fremhæver at: *"Vi bruger medicinposen på rejser og der er den fantastisk."* En anden skriver: *"Det er bare så nemt at kunne komme til medicin uden at det fylder i skabet. Det er også nemt når man er på farten"*.

Resultater fra spørgeskemaundersøgelsen

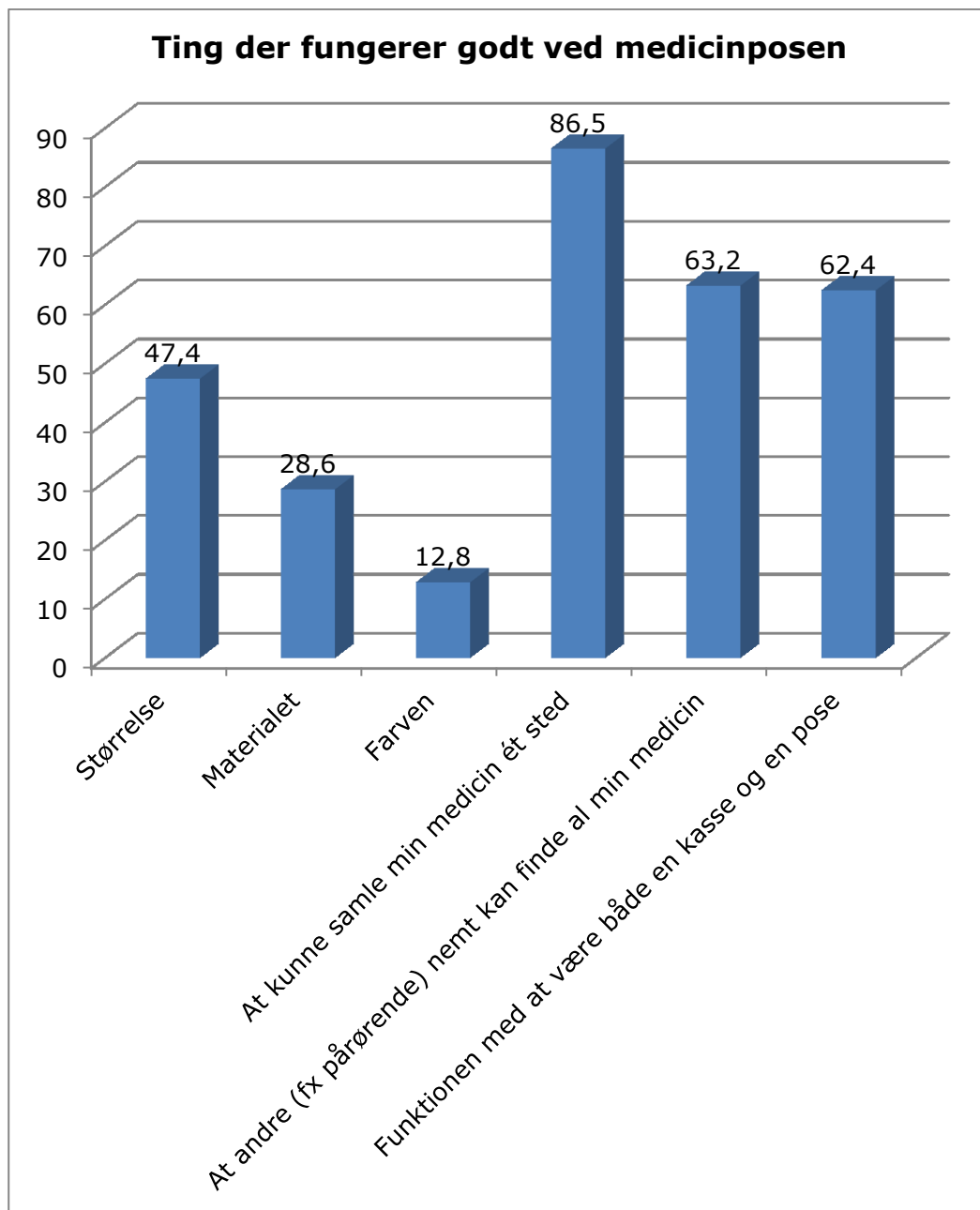
Af de i alt 199 besvarelser var 8 så ufuldstændige at de blev ekskluderet. Følgende bygger således på 191 besvarelser.

Respondenterne var primært kvinder (64,4 %). Da vi ikke har data på, hvor mange kvinder der har modtaget et spørgeskema, vides det ikke om kvinderne har været bedre til at besvare spørgeskemaet, eller om der har været flere kvinder, som har afgivet en samtykkeerklæring.

Gennemsnitsalderen for respondenterne var 60 år (med spredning fra 18 til 91 år). De fleste (52,9 %) tager 3 – 6 forskellige slags receptpligtig medicin, 35,1 % tager 7 eller flere forskellige slags. Det tyder på, at størstedelen af respondenterne hører til blandt målgruppen for medicinposen.

Af de adspurgte har 75 % opbevaret deres medicin i medicinposen derhjemme. De 25 % der ikke har benyttet den svarer, at det er fordi de har deres eget system eller fordi den ikke passer til skab/skuffe. Enkelte svarer også at det er fordi den er for lille. Ud af de 142 respondenter, der har brugt medicinposen derhjemme, svarer i alt 94,3 %, at de synes medicinposen har fungeret enten okay (39 %) eller rigtig godt (55,3%).

Figur 1: Andel af respondenter, som angiver hvilke ting ved medicinposen der fungerer godt.

I alt 29 af respondenter angav at have været indlagt i perioden fra de fik medicinposen og til de besvarede spørgeskemaet. Af de 29 respondenter havde 24 medbragt medicinposen ved

indlæggelse (3 havde ikke og 2 har ikke besvaret spørgsmålet). Af de 24 havde 22 medbragt al deres medicin i medicinposen.

2/3 af de indlagte borgere, der havde medicinposen med, angiver at de fik gennemgået deres medicin ved indlæggelsen. Halvdelen brugte både sygehuset og egen medicin under indlæggelsen, 29,2 % brugte kun af egen medicin.

Kun en enkelt af de 24 indlagte respondenter synes, at det er en dårlig idé at have egen medicin med ind på sygehuset. 5 respondenter synes, at det er en god idé og 15 at det er en meget god idé.

73,3 % af alle 191 respondenter vil anbefale andre at anskaffe sig en medicinpose. Skulle de købe den selv, skal den ifølge besvarelsenerne koste mellem 0 og 100 kr., med en gennemsnitlig pris på 29 kr. (median = 25 kr.). Halvdelen af respondenterne svarer dog, at den skal koste mellem 20 og 45 kr.

5. Konklusion

Pilotprojektet har afdækket nødvendigheden af, at overlevere en medicinpose sammen med en kort forklaring og anmodning om samtykke til deltagelse i evalueringen. Hvis dette ikke sker, er der risiko for, at respondenterne i spørgeskemaundersøgelsen ikke er repræsentative for målgruppen.

Da det har vist sig, at de udvalgte distributionssteder ikke alle kan leve op til behovet for personlig kontakt ved udlevering af medicinposer, afprøves der lige nu alternative distributionssteder (kommunale sygeplejeklinikker). Der vil efterfølgende være en dialog med samtlige potentielle distributionssteder. Her vil krav til at blive distributør af medicinposen i efteråret gøres tydelige og de enkelte steder må herefter vurdere, hvorvidt de kan og vil yde den nødvendige personlige kontakt med borgere, der skal have udleveret en medicinpose.

De mange kommentarer der er kommet ind via pilotprojektet er taget til efterretning. Dog er det alene behovet for et navneskilt der er blevet ændret på ved de kommende medicinposer. Navneskiltet udgøres af et plastikrum udenpå medicinposen, hvori et visitkort kan lægges ned eller der kan påklistres en label fra hospitalet ved indlæggelse. Yderligere ændringer vil ikke ske, da dette blandt andet kan medføre markante stigninger i stykpris, hvorved der ikke længere er økonomi til at producere 15.000 medicinposer. Alle ændringsforslag vil dog føres videre til selve evalueringen.

